

Dreptul european al drepturilor omului

- Tematica de examen: sesiunea noiembrie 2011 -

1). Accesul la justiție în procesul civil în jurisprudența Curții: teoria generală și exemple de situații analizate

1. Teoria generală a dreptului de acces la instanță;
2. Taxele de timbru și alte restrângeri financiare ca aspect al accesului la justiție;
3. Prescripția ca aspect al accesului la justiție;
4. Autoritatea de lucru judecat ca aspect al accesului la justiție;
5. Calitatea procesuală și interesul ca aspecte ale accesului la justiție;
6. Căile extraordinare de atac ca aspect al accesului la justiție;
7. Inadmisibilitatea și lipsa deplinei competențe a instanței ca aspect al accesului la justiție;
8. Accesul la instanțele superioare în căi de atac ca aspect al accesului la justiție;
9. Asistența judiciară ca aspect al accesului la justiție;
10. Citarea și comunicarea actelor de procedura în jurisprudența CEDO pe articolul 6.

2). Garanții ale procesului civil echitabil în jurisprudența CEDO:

1. Divergența de jurisprudență și articolul 6 al Convenției: există un drept la jurisprudență unitară?
2. Egalitatea armelor, principiu esențial al procesului echitabil;
3. Contradictorialitatea, principiu esențial al procesului echitabil;
4. Aplicarea retroactivă a unei legi noi în cursul unui proces civil deja început;
5. Durata rezonabilă a procesului: calculul duratei și exemple;
6. Durata rezonabilă a procesului: factori avuți în vedere de Curte;
7. Remedii pentru durata excesivă a procesului;
8. Motivarea hotărârilor judecătorești;
9. Oralitatea și publicitatea ședinței de judecată și a hotărârii în procesul civil;
10. Executarea hotărârilor judecătorești pronunțate împotriva statului – aspect fundamental al unui proces echitabil.

3). Articolul 1 al Protocolului nr. 1: noțiunea de bun în sensul Convenției și ingerințe în dreptul la bun:

1. Noțiunea de „interes patrimonial”. Exemple și forme juridice în jurisprudența privind art. 1 al Protocolului nr. 1;
2. Noțiunea de „bun actual”;
3. Noțiunea de „speranță legitimă”;
4. Noțiunea de „ingerință” în cazul articolului 1 al Protocolului nr. 1 și exemple;
5. Tipurile ingerinței în dreptul la respectarea bunurilor;
6. Privarea de proprietate: definiție, exemple și specificitate în aprecierea proporționalității;
7. Reglementarea folosinței bunurilor: definiție și exemple;

8. Regula generala privind protectia bunurilor: exemple de aplicare in jurisprudenta Curtii;
9. Situatii in care reclamantul beneficiaza de protectia articolului 1 al Protocolului nr. 1 desi nu are un drept subiectiv in sistemul intern al statului membru;
10. Obligatiile pozitive ale statului in baza articolului 1 al Protocolului nr. 1.

4). Articolul 1 al Protocolului nr. 1 – condițiile ingerinței: să fie prevăzută de lege, să urmărească un scop legitim, să fie proporțională

1. Notiunea de „lege”;
2. Statutul jurisprudentei instantelor nationale si importanta acesteia in cadrul notiunii de „lege”;
3. Calitatile legii: accesibilitate si previzibilitate;
4. Divergentele de jurisprudenta – articolul 1 al Protocolului nr. 1 si articolul 6 al Conventiei;
5. Scopul legitim al ingerintei in cazul articolului 1 al Protocolului nr. 1: definire si exemple;
6. Proportionalitatea ingerintei in cazul articolului 1 al Protocolului nr. 1: factori de apreciere.

5). Articolul 1 al Protocolului nr. 1: mari tipuri de cauze împotriva României

1. Competenta *ratione temporis* a Curtii in contextul caselor nationalizate;
2. Situatii in jurisprudenta Curtii privind casele nationalizate impotriva Romaniei din perspectiva existentei „bunului” in patrimoniul reclamantului;
3. Dreptul la despagubiri pentru privare de proprietate de proprietate;
4. Cauzele de tip *Brumarescu impotriva Romaniei*;
5. Cauzele de tip *Strain/Paduraru impotriva Romaniei*;
6. *Viasu impotriva Romaniei și Maria Atanasiu c. României*: analiza si consecinte;
7. *Faimblat impotriva Romaniei*: analiza si consecinte;
8. Neexecutarea hotararilor judecatoresti in problematica Legii nr. 18/1991 in jurisprudența Curții impotriva Romaniei;
9. Inchirierea caselor nationalizate: cauze la Curte si consecinte;
10. Chiriasii in casele nationalizate – analiza a jurisprudentei Curtii impotriva altor state;

6). Libertatea de exprimare în jurisprudența CEDO

1. Aprecierea proportionalitatii ingerintei in liberarea de exprimare;
2. Limitele criticii admisibile in cazul libertatii de exprimare;
3. Titularul discursului si limitele libertatii de exprimare;
4. Ingerinte in libertatea de exprimare: exemple si rezumate de cauze;
5. Factori in aprecierea necesitatii unei ingerinte in libertatea de exprimare;
6. Fapte si judecati de valoare in libertatea de exprimare;
7. Circumstantele cauzei, natura si impactul discursului in aprecierea necesitatii ingerintei in libertatea de exprimare;
8. Critica oamenilor politici in lumina jurisprudentei CEDO;
9. Dreptul avocatilor la libertatea de exprimare in fata instantelor;
10. Presa si libertatea de exprimare.

7). Privarea de libertate în jurisprudența CEDO

1. Privare de libertate – definiție și exemple;
2. Legalitatea privării de libertate;
3. *Pantea c. României*: context, rezumat și consecințe;
4. În ce condiții permite articolul 5 paragraf 1 litera b), respectiv litera a), privarea de libertate a unei persoane?
5. În ce condiții permite articolul 5 litera c) privarea de libertate?
6. Dreptul de a fi informat despre motivele arestării – art. 5 alin. 2;
7. Dreptul de a fi adus „de îndată” în fața unui magistrat – art. 5 alin. 3;
8. Durata arestării preventive: mod de apreciere;
9. Dreptul la o cale de recurs în cazul măsurilor privative de libertate – articolul 5 alin. 4; garanțiile căii de atac (acces, instanță, garanții de procedură);
10. Dreptul la despăgubiri în cazul privării de libertate – art. 5 alin. 5;

8). Procesul penal în jurisprudența CEDO - garanțiile generale

1. Aplicabilitatea articolului 6 pe latura penală;
2. Egalitatea armelor în procesul penal;
3. Contradictorialitatea în procesul penal;
4. Prezența personală a inculpatului în instanță în procesul penal;
5. Publicitatea ședinței de judecată în procesul penal;
6. Probe în procesul penal; probe ilegale, probe ce încalcă articolul 8 din Convenție, probe ce încalcă articolul 3 din Convenție;
7. Instanța „înstituită de lege”;
8. Instanța independentă;
9. Instanța imparțială;
10. Audierea inculpatului în apel și recurs: Constantinescu și altele.

9). Procesul penal în jurisprudența CEDO - garanțiile speciale

1. Schimbarea încadrării juridice și art. 6 alin. 3 lit. a) și b);
2. Prezumția de nevinovăție în sensul articolului 6 paragraf 2 din Convenție;
3. Dreptul de a nu te autoincrimina;
4. Judecarea în lipsă în procesul penal;
5. Agenți provocatori;
6. Martori anonimi;
7. Dreptul la apărare în jurisprudența CEDO: apărarea de către un avocat;
8. Dreptul la un interpret;
9. Dreptul de a fi informat de „acuzatie”;
10. Dreptul de a i se acorda timpul și facilitățile necesare;
11. Dreptul de a pune întrebări martorilor.

Bibliografie

- **Corneliu Bîrsan**, *Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole*, ediția a II a Ed. C.H. Beck, București, 2009;
- **Radu Chiriță**, *Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentarii și explicații*, ed. a II-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008;
- **Jean-Francois Renucci**, *Tratat de drept european al drepturilor omului*, Ed. Hamangiu, București, 2009;
- **Bianca Selejan-Guțan**, *Protecția europeană a drepturilor omului*, ed. a III-a, Ed. CH Beck, București, 2008;
- **Mihail Udroi**, **Ovidiu Predescu**, *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român*, Ed. C.H. Beck, București, 2008;
- **Dragoș Bogdan**, *Procesul civil echitabil în jurisprudența CEDO*, vol. I, „Accesul la justiție”, 2009;
- **Dragoș Bogdan**, *Procesul civil echitabil în jurisprudența CEDO*, vol. II, „Echitatea stricto-sensu”, 2011;
- **Dragoș Bogdan**, *Arestarea preventivă și detenția în jurisprudența CEDO*, editia a II a, 2011;
- **Dragoș Bogdan**, **Mihai Selegean**, *Drepturi și libertăți fundamentale în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*, Ed. All Beck, București, 2005.

Site-uri internet cu informații relevante

- www.juridice.ro;
- www.echr.coe.int;
- www.scj.ro;
- www.csm1909.ro